

אתה יודע שאין מחלקים דבר בשער הצפוני?

"מי יודע?" השיב התאזיר, יוצר השמועה, "אם כל כך הרבה אנשים רצים לשער הצפוני, אולי באמת מחלקים שם קמחי? סיכום העסקן המפא"י: "כל כך הרבה אנשים דיברו על המעילה, שאמרת לעצמי: מי יודע? אולי באמת היתה מעילה?"

★ ★ ★ סוד במעדה העקרבים

לא היתה זו הפעם הראשונה שפשוטו שמועות בארץ. בימי פעולות הפדיון ובימי מיבצע קדש עברו מפה לאונן שמור עות על פעולות דמיוניות, אולם לא היה בכך שום דבר שחרג מגבול האפשרויות של אותה תקופה.

השמועות על המעילה הגדולה היו מסוג אחר — אותו סוג שהחל פורח מאז נחשף פה פרשת לבון, לפני כשמונה חודשים. לאורח הרגיל, נראה היה כי באותה פרשה מרובה הסתום מן הגלוי, הוא חיפש כוח נותן נסתרות אף בדברים התמימים ביותר.

כך, למשל, כאשר פירסם העולם הזה (1218), תוך ניתוח פעולות-התגמול מימי משה דיין, תמונה של הטבח במעלה העקרבים, היו רבים בארץ שהשתכנעו כי בצורה זו ביקשה המערכת להערים על הצנזורה ולרמוז כי הטבח היה מעשה-ידי ישראלים, שביקשו ליצור בכך עילה מספקת לפעולת תגמול.

כאשר אמר פנחס לבון, בישיבה של מזכירות מפא"י, ליהודית שמחונות: "חדלי לנופף בזכרו של אסף" חיפשו גם כאן משמעות נסתרת. השמועה אברה מפה לי אונן: "אסף שמחוני לא נהרג כאשר הפיפר שלו נפל בירדן, הוא הופל בכוחה תחי לה..."

באה פרשת בר. הידיעה על המעצר נפרצה בחוג מתרחב והולך. אולם בין המעצר לבין התרת הפירסום, עברו שבועיים. שחנת השמועות לא הסתפקה ביצירת סיפורים דמיוניים על בר עצמו; היא גרפה גם אנשים אחרים, שלא היה להם כל קשר עם המקרה. כך נאמר, למשל, כי סנה התפרסם מאקיי בשמועו על מצור בר. מאוחר יותר אף קושרה השמועה בעצרת דמיונית: סנה נעצה, בעיקבות פרטים שנתגלו עם מעצרו של בר.

השמועות הגיעו לשיאן במוצאי-השבת שבו הותרה הידיעה לפירסום. הסקרנות הפכה כבר להיסטוריה המונית. אלפי אנשים חיכו עד השעות הקטנות של הלילה כדי להשיג גיליון של העולם הזה, שפירסם את פרטי הפרשה החדשה. ואז, בפעם הראשונה, איאפשר היה שלא לשים לב לי עובדה: שגורם פעיל חדש נתהווה בחברה הישראלית: השמועה.

★ ★ ★ האימון העיוור נעלם

שמועות מהלכות תמיד, בכל חברה. הן דומות לחיידקים, הנמצאים בכל גוף. כל עוד הגוף בריא, יכול הוא להתגבר על החיידקים. אולם כרגע שנחלש הגוף, גדל כוחם של החיידקים והם מנחלים סכנה לבריאות. כך גם עם השמועות: בחברה בריאה, אין הן יכולות להזיק. אולם כרגע שמתערער ערך כלשהו במיבנה החברתי, הופכות השמועות לחופעה מסוכנת. חברה דמוקרטית בריאה מצטיינת, בי מידה גדולה מאוד, באמונו של האזרח כי העיתונים והראיון ימסרו לו כל ידיעה חיונית הנוגעת לשלומו ולשלום המדינה בה הוא חי.

בישראל אין איש מתייחס ברצינות לרדיו. קול ישראל הינו כלי תעמולה בלתי-מוסווה, המאמין כי תפקידו לשדר ציונות נבוכה והמתעלם מכל ידיעה, מאורע או ידיעה שאינם לפי הנחיות משרד ראש הממשלה. אפשר לסמוך עליו שימסור ידיעות — אך לעולם אין לסמוך שימסור את כל הידיעות.

אשר לעיתונות, התייחס אליה האזרח הישראלי במידה רבה של אימון. הוא האמין כי עיתונות זו — החופשית ברובה — מרתלת לו את כל האינפורמציה. עד אשר באה פרשת לבון, במקומות המרתקים והחיוניים ביותר הופיעו כתמים לבנים. במאמרי-המערכת התלוננו העורכים על הצנזורה: בכנסת הגישו חייכים שאלות ביחס להתנכלויות הצנזורה.

תוצאת הפרשה בשטח זה היתה כפולה: גדול המשטר התגלו לפתע כתככנים, זייפנים, מדיחים לשקר, הרפתקנים. אמונו העיוור של האזרח באישים גדולים אלה נעלם.

הקטעים הלבנים בעתונים, והרעש סביב פעולות הצנזורה, נטעו בלב האזרח את ההכרה שמעלימים ממנו דברים חשובים, וכי אין מספרים לו את כל האמת אודות אחת הפרשיות החיוניות והגורליות ביותר בתולדות המדינה. הוא החל מטה אוזן לכל שמועה ברחוב, בתיקה כי ימצא בה את אשר גורה הצניזורה מדפי העיתונות. הוא גם חדל לקבל באימון את הכרזות ראשי המדינה, שבאו להבטיחו כי הצנזורה פועלת רק מטעמי בטחון. הוא פשוט חדל להאמין לאנשים העומדים בצמרת.

פרשת בר פגעה עוד יותר באמונת האזרח כי העיתונות מספקת לו את כל הידיעות. כי אחרי פירסום הידיעה על המעצר, נודע לקורא העיתונים על קיומו של מוסד הניקרא ועדת עורכי העיתונים היומיים, שהסכימה להעלים את הידיעה למשך שבועיים תמימים. הקורא שאל את עצמו: "מי אומר לי שלא העלימו, או יעלימו, ידיעות אחרות לא למשך שבועיים — אלא לצמיתות?"

★ ★ ★ מי מפיק?

מי הפיק את השמועות האחרונות על המעילה? מפא"י טוענת: מתנגדיה היזמיים, הרוצים בצורה זו להשחיר את כול מקורביו של דויד בן-גוריון. טרי קולק עצמו אמר: "אילו עבדתי במשרד הסעה, לא היו מספרים עלי שום דבר. כי הכחנה האמיתית היתה, למעשה, לפגוע בדויד בן-גוריון, לא בי."

מרכז מפא"י אף פירסם מודעה בתשלום, בעתונים היומיים. "אויב מבחון וסוכניו מבפנים לא היו מטיבים כל כך לזרוע מברכה בעם כאשר מנסה לעשות זאת קבוצת לחשנים, שליחי מפלגות או שליחי עצמם, בימים אלה, קבעה המפלגה. אם זו צריכה להיות פתיחה למערכת הבחירות הקרובה, אם כך מתארות לעצמן מפלגות בישראל את הריכוז על ענייני העם והמדינה, כי אז אין עוד שום גבול למידת זילולן בכוח שיפוטו והגיונו האלמנטרי של האזרח..."

בישיבה מיוחדת של מזכירות המפלגה, בה נידונה בחומרה רבה מערכת השמועות, קרא דויד בן-גוריון: "אנו יודעים מי מפיק אותן" — הוסיף יוסף אלמוגי: "מקור השמועות בבית-הקפה מסויים ברחוב דיזנגוף. ביחיות פרטיות לא השאיר ספק כי כחנתו למסעדת קאפיפורניה. מדוע, כי שם יושבים, דרך קבע, לוי יצחק הירושלמי — שלא מחל לביגדי על הכנעת לבון — וכמה מיודיו."

יתכן שחלק מטענות אלה נכון, וכי הן שמועות מהות פתיחה פרומית של מערכת התשה נגד בן-גוריון ונעריו. אולם כבר למחרת פירסום המודעה של מפא"י הופצה תגובה עליה, גם היא מפה לאונן. התגובה: השמועות הופצו עליידי מפא"י עצמה, כדי לבלבל לחלוטין את האזרח, עד שלא ידע להבחין בין האשמות החמורות האמיתיות הרבוצות על ביגדי ונעריה-החצר שלו, לבין האשמות-שוא, שאין להן כל יסוד, ושקל להפריכן.

★ ★ ★ התרופה

כיצד נוצר מצב, בו יכולה שמועה דונית לעשות לה כנפיים, ולהתפשט במהירות הבזק לכל פינות המדינה, ולא סתם להתפשט — אלא אף להיראות כידועה נכונה, אשר המשטר משתמש במכשירי השלטון כדי למנוע בכל מחיר את פירסומה בדרך היחידה והנאותה ביותר מעל גבי העיתונים.

השיבונה של פרשת השמועות אינה בזה שהיא שימשה מפלגה זו או אחרת, אלא בכך שהיא חיבת לשמש אזהרה למדינה כולה. כי השמועה הבלתי-מרוסנת יכולה להיות נשק הרסני ומסוכן ביותר נגד המוראל הלאומי.

כדי למנוע הישנות המיקרה, חייבים תחילה לבחון את הסיבות שאיפשרו אותו לראשונה. האבחנה ברורה לגמרי: כבילת העיתונות החלישה את אימונו של הציבור בכללי-האינפורמציה המוסמכים, הגבירו בי אותו זמן את נכונותו לקלוט שמועות.

התרופה ברורה אף היא: להסיר כל חשך של פגיעה בחופש העיתונות והאינפורמציה, להחזיר שוב את אימון האזרח בכלי-האינפורמציה המוסמכים, המקובלים בכל חברה דמוקרטית תקינה.

כאשר בטוח האזרח שעתוניו מוסרים לו את כל הידיעות — אין לו צורך בשמועות.

אודרי

היהודיה היחידה בין הדוגמניות, מדגימה שמלת צי' לטטון בשני חלקים מבית האופנה נינה ריצ'

מדגימה את השמלה היקרה ביותר של התצוגה, שימלת-ערב עם ריקמת ירוק וכסף שמחירה 4200 ל"י.

10 דוגמניות צרפתיות משגעות את הבנות חזרה יש - חזרה אין

ארמנד הקשיש, מנהל הבית של לאנוויין קאסטילו, ליד חמישה דגים צרפתיים אחרים. כולם, כל משלחת הרצון הטוב, ממליצים אינפורמציה ומתכים לרצע שיוכלו לשפוך אותה החוצה. הם המתינו לשאלות. חיפשו את העיתונאיות מתחת לשולחן — אבל אף אחת מבין עשרים העיתונאיות המזומנות לא שכבה שם. היה לא נעים. מצחק אם כי טראגי. יעל מסלון, יוזמת מסע הדוגמניות יחד עם עוד מנהיגות אינז'ינ'פוליו, קיבלה שיתוק חל"ק. "תשאלו משהו, תשאלו" התפללו הנישים המארחות על שלושה צלמים וכתבת אומללה, שנקלעה בטעות לחדר. אחרי שסחטו אותה, שאל אחד הצלמים אם בי אופנת הצ'ארלסטון נחוצות גם חזיות. "בי שום אופן לא ארשה לתרגם גסות כזאת לצרפתית", נשמה בקושי חברת פוליו, שי רק לפני רגע לחצה עליו לשאול, לא-חשוב מה. ובתרגום חופשי תירגמה את השאלה לצרפתית — שרק לפני כמה דקות ירדו מן המטוס: "מה דעתך על ישראל?"

גורל התאכזר השבועי, יותר מן תמיד, כלפי ניקול, מוניק, אלוה, ויריאן, אוליבייה, גיאקי, דניס, מואה, קארה ואודרי — עשרות בנות-האלמנות של ההוט קוטירי הצרפתי. הגנרל הדגול סגר אותן חזק בפאריס והגנרל שאל הבטיח תגנית לזרוק פצצות על הראש החמוד שלהן. עובדות מעניינות אלה לחצו על הדוגמניות לנטוש בכאבלב את הרעיון לבקר בתלאיבי כמו שאומנם תיכנן קודם לכן, טינדיקאט האופנה הצרפתי. רק ברגע החרון ממש הסתדר הכל כראוי; וכשראשן ניצב עדיין על כתפיהן, מצאו הדוגמניות את עצמן, ביום ששי אחר-הצהריים, במסיבת עיתונאים שנערכה לכבודן, בלוד. לפני שולחנות עמוסים, ישבו מלבדן גם שומרי הראש שלהן ואורחים: הבארונית ד'אנגיל האדמרה היועצת הטכנית של תצוגת הדוגמניות, שישבה מול הקונסול הסימטרי של שגרירות צרפת; ז'אן מאנוסאר, די, סגן מנהל הטינדיקאט של האוטונים המנומשות, ליד פיליפ הייט הענוג — בנו של ז'אק, בעל בית-האופנה הידוע; ליאו

מוניק

מדגימה כובע נוצות הכובעים בתצוגה, היו בלתי נפרד ממנה. רובם היו עשויים מ

המכונה "האלהית" מבית האופנה של לאנוויין-קאסטילו, מדגימה שימלת-קוקטייל של בית-האופנה סרג'מאטה.